

MİTOLOJİ VE ORTAK BİLİNÇ: HOMEROS VE VERGILIUS'UN AENEAS'I

Mythology and Common Consciousness: Homer and Vergilius' Aeneas

Deniz AKDENİZ*

Nurşah ÇOKBANKİR ŞENGÜL**

ÖZET

Homeros'un *Ilias* adlı eserinde Troia Savaşı'nın önemli kahramanlarından biri olarak gösterilen Aeneas, Latin şair Vergilius'un Antik Dönem'de iz bırakmış destanına ismini vererek, eserin ana kahramanı olmuştur. Her iki şairin eserlerinde ortaya koyulan Aeneas karakteri kahramanlık ve yiğitlik anlamında birçok benzerlik taşımasının yanında birbirinden oldukça farklı özellikler de barındırmaktadır. Aeneas'ın *Ilias*'ta kendisine biçilen bir kader nedeniyle tanrılar tarafından ölümden iki kez kurtarılması; Romalı yazarlara, özellikle de Vergilius'a, bu kaderi tamamlama imkânı sunmuştur. *Ilias*'ta Aeneas'ın tanrılar tarafından ölümden kurtarılması, kendisinin ve soyundan gelenlerin gelecekte kral olacaklarının belirtilmesi Roma'nın kuruluş efsanelerini etkilemiştir. *Ilias*'ı taklit eden Vergilius sıklıkla Homeros'un eserinde kullandığı sıfatları (*anchisiades*, *magnanimum*, *heros*) kullanmıştır. Vergilius, Homeros'tan alarak kullandığı bu sıfatların yanında Aeneas'a *pater* (baba, ata) ve *pius* (dindar) sıfatlarını da vermiştir. Homeros'un *Ilias* adlı destanında, kahramanlar ve karakterlerin eylemleri önemlidir. Karakterler kendi iradeleriyle gerçekleştirdikleri eylemlerle değerlendirilirler. Oysa Vergilius'un çizmiş olduğu Aeneas karakterinin kaderi zaten bellidir. Eser Aeneas vasıtasıyla Augustus Dönemi uygulamalarına tarihsel, dinsel ve kültürel bir zemin hazırlamış ve propaganda aracı olmuştur. Eser, başından sonuna kadar Roma'nın tarihinin, tanrıların da kararıyla Aeneas ile başlayıp Augustus'a kadar uzandığını kanıtlama amacı gütmektedir. Bu çalışmada İ.Ö. 8. yy.'a ait olan ve tarihin ilk edebi eseri olarak kabul gören Homeros'un *Ilias* isimli eseri ile P. Vergilius Maro'nun İ.Ö. yak. 29-19 yılları arasında bir tarihte kaleme aldığı *Aeneis* destanı temel alınmıştır. Her iki destanda yer alan Aeneas karakteri karşılaştırılarak; mitolojik – efsanevi bir karakterin yüzyıllar sonrasında başka bir kültür tarafından seçilmesi ve toplumsal ortak bilinç oluşturulmasındaki etkisi ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aeneas, Homeros, Ilias, Ortak Bilinç, Ulusal Kimlik, Vergilius

ABSTRACT

Aeneas, one of the most important heroes of the Trojan War in Homer's *Ilias*, became the main protagonist of the Latin poet Vergilius' epic, which left its mark on the ancient period. The character of Aeneas, as presented in the works of both poets, has many similarities in terms of heroism and valor, but also has quite different characteristics. The fact that Aeneas is twice saved from death by the gods in the *Ilias* because of a fate assigned to him in the *Ilias* offered Roman writers, especially Vergilius, the opportunity to complete this fate. The rescue of Aeneas from death by the gods in *Ilias* and the statement that he and his descendants would become kings in the future influenced the founding legends of Rome. Vergilius, imitating *Ilias*, used many of the epithets (*anchisiades*, *magnanimum*, *heros*) used by Homer in his work. In addition to these adjectives taken from Homer, Vergilius also gives Aeneas the adjectives *pater* (father, ancestor) and *pius* (pious). In Homer's epic *Ilias*, the actions of heroes and characters are important. They are evaluated by the actions that the characters perform of their own volition. However, the fate of the character of Aeneas drawn by Vergilius is already determined. Through Aeneas, the work prepared a historical, religious and cultural ground for the practices of the Augustan period and became a propaganda tool. From the beginning to the end, the work aims to prove that the history of Rome begins with Aeneas and extends to Augustus with the decision of the gods. This study is based on Homer's *Ilias*, which dates back to the 8th century BC and is considered to be the first literary work of history, and the epic of *Aeneis*, written by P. Vergilius Maro sometime between 29-19 BC. By comparing the character of Aeneas in both epics, the selection of a mythological - legendary character by another culture centuries later and its effect on the creation of a common social consciousness is discussed.

Keywords: Aeneas, Common Consciousness, Homer, Ilias, National Identity, Virgil

* Doktora Öğrencisi, dnizakdeniz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7289-9279

**Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, nursahsengul@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5451-6198.

Giriş

Homeros'un *Ilias* adlı eserinde Troia Savaşı'nın kahramanlarından biri olarak verilen Aeneas, özellikle Augustus Dönemi'nde (MÖ 27 - MS 14) Romalı arketipi olarak görülmüş ve çok önemli bir karakter haline gelmiştir. Roma'nın kuruluş mitlerinde en önemli kahramanlardan biri olarak addedilen Aeneas efsanesinin kökeni Troia Savaşı'na dayanmaktadır. Troia Savaşı'nda, Troialılar ve müttetikleri Akhalara karşı savaşı kaybetmiştir. Troia kenti Akhalar tarafından yıkılıp yağmalanırken Aeneas, babası, oğlu ve bazı Troialılar ile birlikte atalarından kalan *palladiumu*¹ da alarak Troia kentinden batıya doğru yola çıkmışlardır. Odysseus'un Ithake yolculuğuna benzer şekilde uzun süren serüven dolu bir yolculuktan sonra İtalya'ya ulaşan Aeneas ve Troialılar buradaki mücadelelerden sonra Lavinium'u kurmuşlardır. Romalı tarihçi Livius (Perioch. I, 2. 6), Aeneas'ın Numicus Nehri'nde öldükten sonra annesi Venüs'ün isteği ile *Iupiter Indiges* olarak tapınılan bir figür haline geldiğini belirtmiştir. Aeneas'ın ölümünden sonra oğlu Iulus (Ascanius) Alba Longa kentini kurmuştur. Iulus (Ascanius), Iulius Caesar ve Augustus'un da mensup olduğu Iulus soyunun atası kabul edilmiştir. Iulus (Ascanius) sonrası efsanevi kurucu Romulus'a kadar geçen sürede Alba Longa on iki kral tarafından yönetilmiştir.²

Troiaların Akhalara karşı kaybettikleri savaştan sonra, Aeneas'ın İtalya'ya yolculuğa çıktığına dair anlatılar Roma'da MÖ 6. yüzyıldan itibaren bilinen ve paylaşılan bir düşüncedir. Aeneas'ın savaş sonrası Troia kentinden ayrılarak yola çıktığını belirten ilk kaynak Stesikhoros'tur. MÖ 6. yüzyılda yaşamış olan şair Stesikhoros, Aeneas'ın Troia'nın batısına doğru yolculuğa çıktığını belirtmesi açısından önemlidir (FGrH 480 F6b). Sicilyalı şair Stesikhoros'a ait olası bir fragman, hikâyenin onun zamanında oluşmuş olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bu bile başlı başına önemlidir. Çünkü Stesikhoros Sicilya'daki Himera'dan gelmiştir. Batı Akdeniz'de yaşayan Yunanlar için Troia Savaşı'ndan sonraki kahraman gezginlerin öyküleri özel bir çekiciliğe sahip olduğundan Sicilyalı yazarlar batıya yolculuk eden Troialıların hikâyesini geliştirmişlerdir. MÖ 5. yüzyılın sonlarında Sicilya geleneklerine göre Troialılar adalarına ulaşmışlardır. Sicilya'daki Yunanların İtalya Yarımadası'ndaki halklar ile iletişimleri devam etmiş ve bu iki coğrafya birbirleriyle ilgili önemli gelişmelerden haberdar olmuşlardır. Elbette bu etkileşim Roma'yı giderek daha fazla ilgilendirmiştir. Romalılar MÖ 4. yüzyılda İtalya'nın Yunanca konuşulan bölgelerinde nüfuzlarını genişlettikçe, Hellen kaynaklarının karmaşık ağındaki bilgilerden kuruluş hikayeleri için itici güç sağlamışlardır (Gruen, 1992, ss. 14-15).

Ilias (XX. 300-317)'de Aeneas'ın ve soyundan gelenlerin Troialılara kral olacağını belirten bölüm Romalılara bu kehaneti tamamlama fırsatı sunmuştur. Homeros'un *Ilias*'ta Aeneas hakkında kehanette bulunması, Antik Dönem yazarlarının bu konuda çeşitli tezler öne sürmelerine neden olmuştur. Yunan yazarlar Homeros'un dizelerini yeniden yorumlamak ya da açıklamak için hatırı sayılır bir enerji harcamışlardır. Bazı yazarlar biri İtalya'ya giden, diğeri ise Troia'da kalan Aeneas adında iki farklı adam olduğunu varsayarak gelenekleri uzlaştırmaya çalışmışlardır (Gruen, 1992, s. 12). Aeneas'ın savaş sonrası yolculuğa çıkmadığını, Troialılara kral olduğunu öne süren kaynaklar da bulunmaktadır (Strabon, XIII, 1. 53). Thukydides (VI, 2. 3) Aeneas'ın birçok Troialıyı yanına alıp batıya doğru yola çıktığını, Sicilya'ya yerleştiklerini, orada Elymealılar olarak adlandırıldıklarını ve adada birçok kent kurduklarını belirtmiştir. Farklı bir versiyonda ise Aeneas Troialıları İtalya'ya getirdikten sonra geri dönmüş ve Troia'da hüküm sürdükten sonra krallığı oğluna devretmiştir (Dion. Hal. Ant. I. 53. 4). Aeneas'ın Troia Savaşı sonrası akıbeti çeşitli yazarlar tarafından aktarılmasına rağmen, Troialı yoldaşlarıyla beraber İtalya'ya gittiği genel olarak kabul edilmiştir.

¹ Troia kentini koruduğuna inanılan Tanrıça Pallas Athena heykeli. *Palladium*, Roma'nın kuruluş mitlerinde önemli bir yere sahiptir.

² Livius bu kralların isimlerini vermiştir: Silvius, Aeneas Silvius, Latinus Silvius, Alba, Atys, Capys, Capetus, Tiberinus, Agrippa, Romulus Silvius, Proca, Amulius; bk. Liv. Perioch. 1. 3.

Homeros'un Aeneas'ı

Homeros, *Ilias*'ın ikinci kitabında ilk kez Aeneas'a değinmiş ve doğumuna ilişkin bilgiler vermiştir. Dardanalıların başındaki Aeneas'ın Tanrıça Aphrodite ile ölümlü Ankhises'in oğlu olduğunu belirtmiştir (*II*, 819-821). *Ilias*'ta Aeneas'tan en çok söz edilen bölüm V. Kitap'tır. Burada Aeneas'ın özellikle Diomedes'le mücadelesine yer verilmiştir. Aeneas bu kitapta Lykaon'un oğlu Pandaros'u Diomedes'e karşı savaşması için cesaretlendirerek kışkırtmıştır. Aeneas'ı dinleyen Pandaros Athena'nın desteklediği Diomedes'e saldırmış ve Diomedes tarafından öldürülmüştür. Diomedes daha sonra Aeneas'ı yaralamış ancak kahramanın annesi Aphrodite yardıma gelerek onu korumuştur. Aphrodite oğlu Aeneas'ı savaştan çekip kurtarmaya çalışırken Diomedes onu da sivri kargısıyla elinin ayasından vurmuştur. Daha sonra Apollon, Aeneas'ı kalabalıktan çekip alarak kurtarmıştır (V, 166-470). *Ilias*'ta Ares Thrakialıların önderi Akamas kılığında Troialıları Akhalarla savaşmaları için cesaretlendirirken Aeneas'tan "*tanrısal Hektor'a denk saydığımız adam*" olarak söz etmiştir. Aeneas iyileştikten sonra savaşa dönmüş, arkadaşları onu soylu gücüne kavuşmuş bir halde görünce sevinmişlerdir. Aeneas, Diokles'in iki oğlu Krethon'la Orsilokhos'u öldürmüştür (V, 467). Aeneas XII. Kitap'ta dördüncü bölümün sorumlusu olarak Hektor, Paris, Helenos gibi önemli konumda bulunan Troialılarla duvarı delmeye ve Akhalarla savaşmaya gitmiştir (XII, 98-99). XIII. Kitap'ta Akhalı kahraman Idomeneus üç kişiyi öldürdükten sonra Deiphobos'u düelloya davet etmiş; Deiphobos ise kendisine yardım etmesi için Aeneas'ı çağırmıştır. Aeneas'ın gelmesiyle Idomeneus korkarak dostlarını yardıma çağırmış ve Aeneas'ı gençliğinden ve yiğitliğinden dolayı övmüştür. Buradaki savaş sırasında Aeneas, Aphareus'u öldürmüştür (XIII, 458-540). Aeneas XV. Kitap'ta Medon ile Iasos'u öldürmüştür (XV, 330-332); XVI. Kitap'ta savaşın en şiddetli anlarında Meriones'i vuramamış ve öfkelenmiştir (XVI, 608-631). Akhaların baskısı karşısında Troialıların Ilion'a çekilmeyi düşündükleri sırada Apollon haberci Periphas kılığında görünerek geri çekilmeyip savaşmaları için Aeneas'ı kışkırtmıştır. Aeneas da Apollon'u tanıyarak, Zeus'un kendi taraflarında olduğunu söyleyerek Troialılara cesaret vermiş ve Leokritos'u öldürmüştür (XVII, 333-345). XVII. Kitap'ta ayrıca Aeneas, Hektor'la beraber Akhilleus'un atlarını ele geçirmeye çalışmış (XVII, 491-536) ve yine Hektor'la beraber Akhaları geri püskürtmüştür (XVII, 753-761). *Ilias*'ta Aeneas'tan en ayrıntılı ve en uzun süre söz edilen bölüm ise, XX. Kitap'taki Akhilleus ile olan diyalogu ve savaşdır (XX, 75-352).

Ilias incelendiğinde Aeneas'ın Hektor, Akhilleus gibi diğer önemli kahramanlar kadar eserde yer bulmadığı görülmektedir. Nitekim *Ilias*'ın bazı bölümlerinde Aeneas'ın hiyerarşik olarak daha altta görüldüğü, hem kendi siteminden hem de Akhilleus'un imalarından ortaya çıkmaktadır. Deiphobos, Aeneas'ı Idomeneus'a karşı yardım etmesi için çağırmaya gelmişken, kahramanın kılını bile kıpırdatmadığını ve kendisini yiğitler arasında saymadığı için Priamos'a içerleyip durduğunu görmüştür (XIII, 455-461). Akhilleus ile Aeneas karşı karşıya gelmişken Akhilleus'un imalı tiradı da *Ilias*'ta verilen Aeneas tipolojisini anlamamız açısından önemlidir. Akhilleus karşısına dikilen Aeneas'a Priamos'un yerine Troialılara kral olmak için mi dikildiğini söylemiştir. Akhilleus, Priamos'un oğulları olduğunu ve Aeneas'ın kral olmasına izin vermeyeceklerini belirtmiştir. Aeneas'ı kızdırmak için Troialıların kendisine toprak, güzel bağlar, tarlalar mı ayırdığını sormuştur ve bunu yapmanın hiç de kolay olmadığını eklemiştir (XX, 180-187). Görüldüğü gibi Aeneas *Ilias*'taki ana kahramanlardan değildir. Ancak Aeneas açık bir şekilde Hektor'un gölgesinde kalmasına rağmen eserin birçok bölümünde Aeneas'ın kahramanlıklarına, liderliğine, danışmanlığına vurgu yapılmaktadır. Eserde Aeneas'tan βουλευφόρος "Troialıların danışmanı/rehberi" (V, 180; XIII, 463; XVII, 485), "Ἐκτὼρ Αἰνεΐας ἑ", οἱ Τρώων εἰσὶν ἄριστοι "Hektor'la beraber Troialıların en yiğitleri" (XVII, 512) olarak bahsedilmesi kendisine verilen önemi de göstermektedir. *Ilias*'ta daha sonraki dönemlerdeki tarih yazımını etkileyecek olan en önemli bölüm; Aeneas'ın tohum bırakmadan, iz bırakmadan ölmeyeceğinin, kaderinin kurtulmak olduğunun, Kronos oğlunun (Zeus) en çok Dardanos'u sevdiğinin, Priamos'un soyundan artık iğrendiğinin, hem Aeneas'ın hem de torunlarının Troialılara kral olacağını belirtildiği bölümdür (XX, 307-308).

Homeros bu bölümde Aeneas'ın kaderini deyim yerindeyse mühürlemiş ve ona yeni bir saygı duruşunda bulunmuştur (Gölcük, 2022, s. 85).

Roma'da Aeneas

Augustus Dönemi'nde Vergilius'un *Aeneis* adlı eserinden sonra Roma tarihinin en önemli figürlerinden biri haline getirilen Aeneas aslında Romalıların çok daha eski tarihlerden beri bildiği bir kahramandır. MÖ 6. yüzyılda Romalılar tarafından bilinen "Aeneas Efsanesi", MÖ 3. yüzyılda Romulus efsanesi ile birleştirilerek Roma Devleti'nin kuruluşu ile Troia arasındaki ilişkinin ana unsurlarından olmuştur (Songul, 2013, s. 10). Aeneas, özellikle İtalya için tarihten uzak, salt efsanevi bir imge değildir. Buthrotum'da (Butrint)³ 1928 yılında kazılar yapan ünlü İtalyan arkeolog Luigi Maria Ugolini, Buthrotum akropolünde Vergilius'u incelediğini; Roma ile Buthrotum ve bu kent ile Troia arasındaki manevi bağların daha da yakınlaştığını belirtmiştir (Lepore, 2015, s. 64). Bu açılardan bakıldığında Aeneas'ın yolculuğu mitten tarihyazımına, arkeolojiden kimlik seçimi ve kültürel bellek oluşumuna kadar çok katmanlı ve girift bir yapı içermektedir (Gölcük, 2022, s. 87). Etrüsk mezarlarından çıkarılan bazı kalıntılar Aeneas'ın Troia'dan kaçışını tasvir etmektedir. Bu arkeolojik buluntular, MÖ 6. yüzyılda dahi Romalıların Aeneas'ı ve yolculuğunu bildiklerini göstermektedir (Alföldi, 1965, s. 123). Halikarnassoslu Dionysios "*Rhomaïke Arkhailogia (Ρωμαϊκή Αρχαιολογία)*" adlı eserinde Aeneas ile Roma'nın kuruluşu arasındaki bağı aktaran kaynaklarla ilgili bilgiler vererek Roma şehrinin kuruluşu ile Aeneas arasında bağlantı kuran en erken kaynakların MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan Lesboslu Hellanikos ve öğrencisi Sigeionlu Damastes olduğunu belirtmiştir (Ant. I, 72. 2). Lesboslu Hellanikos, Odysseus'un Ithake'ye yolculuğu devam ederken Aeneas'ın Roma kentini kurduğunu belirtmiş ve yanan gemilerden kurtulan "*Rhome*" isimli Troialı bir kadının adından ilham alarak kente Roma adını verdiğini belirtmiştir. MÖ 3. yüzyılda yaşamış olan tarihçi Timaios, Aeneas'ın Lavinium ve Roma kentlerini kurduğunu belirtmiştir. Ayrıca Timaios, Aeneas'ın İtalya'ya getirdiği kutsal eşyalardan penateslerin ve Troia yapımı topraktan yapılmış bir kabın Lavinium'daki tapınakta saklandığını belirtmiştir. Bu kutsal eşyalar hakkında orada yaşayanların kendisine bilgiler verdiğini aktarmıştır (Donlan, 1970, s. 110).

Romalı yazarlar, uluslarının kökenlerine dair ayrıntılar konusunda Yunan entelektüellerin standart yorumlama çizgisine bağlı kalmamışlardır. Roma ve Latium'daki gelenekler hakkında araştırmalar yapan ve Roma'nın Troia geçmişini veri olarak kabul edenler arasında bile tutarlılık bulunmamaktadır ve farklı fikirler öne çıkmaktadır (Gruen, 1992, s. 37). MÖ 3. yüzyılda yaşamış olan Quintus Ennius ve Gnaeus Naevius da Roma Devleti'nin kuruluşu ile Aeneas arasında bağlantı kurarak; Aeneas ve Troialıların savaş sonrası İtalya'ya gidişlerine değinmiş ve Romulus'u Aeneas'ın torunu olarak vermişlerdir. Marcus Porcius Cato (MÖ 234-MÖ 149) da *Origines* adlı eserinde hem Aeneas'ın İtalya yolculuğuna hem de Turnus ve Mezentius ile mücadelesine ayrıntılı olarak değinmiştir. Cato'nun Aeneas'ın İtalya yolculuğu ve İtalya'da yaşananlar ile ilgili ayrıntılı anlatımı daha sonra Vergilius tarafından da kullanılmıştır (Bremmer & Horsfall, 1987, s. 22). Plutarkhos (Rom. III, 1-3), Fabius Pictor'u kaynak olarak kullanmış ve Aeneas'ın İtalya'ya yerleştiğini, onun soyundan gelenlerin uzun süre Alba Longa'da yaşadıkları sonra Roma Devleti'ni kurduklarını belirtmiştir. Titus Livius (Perioch. 1.3) Troia Savaşı'ndan Roma Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen dönemde Aeneas'ın soyundan gelen on iki kralın Alba Longa kentini yönettiğini belirtmiştir. Böylece Livius da Roma'nın köklerini Aeneas'a bağlamıştır. Oysa MÖ 12. yüzyıla tarihlenen Troia Savaşı ile MÖ 753 yılına tarihlenen Roma'nın kuruluşu arasındaki uzun tarihsel boşluk, Romulus'un Aeneas'ın torunu olarak ele alınmasını kronolojik olarak imkânsız kılmaktadır (Forsythe, 2006, s. 94).

MÖ 3. yüzyılın sonlarına doğru Romalılar efsaneyi kamuya açık ve dikkat çekici bir şekilde desteklemişlerdir. Eryx'te⁴ bulunan ve efsaneye göre Aeneas'ın

³ Arnavutluk'ta bir kent.

⁴ Sicilya'nın güneyinde bulunan antik şehrin ve dağın adı.

annesine adadığı bir tapınak olan *Aedes Veneris Erycinae* kültürünün Roma'da kurulması yabancı bir tanrının benimsenmesi olarak sunulmamıştır. Venus kültürünün Capitolinus'ta, en önemli tanrı Iupiter'in tapınağının (*Aedes Iovis Optimi Maximi Capitolini*) yakınında yer alması (MÖ 215), onun ulusal mirası temsil ettiğini açık bir şekilde göstermiştir (Liv. Perioch. 22. 9. 7-10). Bu hamle ile Hannibal'a karşı yapılan Trasumennus Gölü Savaşı (MÖ 217) sonrası oluşan kasvetli havanın etkisini azaltmak ve halka güven vermek amaçlanmıştır. Hem ilahi koruma vaat eden hem de antik geçmişle olan bağı vurgulayan tanrıçaya saygının, Roma'nın mirasının dayanıklılığına güven duyulmasını sağlayacağı düşünülmüştür. Roma - Troia bağının benimsenmesi artık açık bir şekilde resmi ideoloji haline gelmiştir. Bu şekilde Roma'nın kadim köklerine vurgu yapılmış, vatanseverlik gururu canlandırılmak istenmiş ve kültürel köken kamuya açık bir şekilde sergilenmiştir (Gruen, 1992, s. 46-47). Hannibal ile olan savaşta ibre Roma'ya döndükten sonra Troia ile olan bağlantı devlet düzeyinde daha fazla dikkat çekmiştir. MÖ 205'te Roma kuvvetleri Afrika'yı işgal etmeye ve çatışmayı sonuçlandırmaya hazırlanırken *Magna Mater* kültürü Ida Dağı'ndan Roma'ya taşınmış ve Palatinus'ta kurulmuştur. Ida Dağı Aeneas'ın doğum yeri, sığınağı ve yola çıkmadan önce hazırlık yaptığı yer olması bakımından önemlidir (Hom. Il. II. 820-821; Dion. Hal. Ant. I. 46-48). *Magna Mater* ise Troialıların koruyucu tanrısıdır (Verg. Aen. VI, 784-787) ve sembolik özellikleri bakımından öne çıkmaktadır. Roma, Pergamon Krallığı ile işbirliği yapmış; Tanrıça şaşaalı ayinlerle karşılanmış ve Palatine'de bir evle onurlandırılmıştır. Kültürün ve festivalin açılışı, Roma'nın kendi kökenlerine ve bunların Antik Yunan efsaneleri ile olan bağlantılarına verdiği önemi ortaya koymaktadır (Gruen, 1992, s. 47).

Troia Savaşı sonrası yaşananlar ile Roma'nın kuruluşu arasında yüzyıllardır kurulan bağ Augustus Dönemi'nde Roma tarihinin en popüler konularından biri haline gelmiştir. Bu hikâyeye Augustus Dönemi'nde Roma tarihinin kökenine yerleştirilerek, Vergilius'un destanında yer almış ve Livius'un eserinde onaylanmıştır. Fakat Augustus'un Altın Çağ'ında (*saecula aurea*) bile bu hikaye herkes tarafından benimsenmemiş ve karşı çıkanlar olmuştur. Bazı Helen entelektüelleri Roma İmparatorluğu'nun geniş dünyasında kendilerine bir yer edinmeye ne kadar hevesli olsalar da, Roma'nın başlangıcının Hellas'ın önde gelen düşmanı olarak algılanan bir halka borçlu olduğu fikrinden rahatsızlık duymuşlardır. Coğrafyacı Strabon (XIII, I. 53), Homeros'a atıfta bulunarak⁵ Aeneas'ın Troia'dan hiç ayrılmadığını belirtmiştir. Aeneas'ın Skepsis'te⁶ hanedan kurduğuna dair yerel bir masalın yanı sıra Aeneas'ı Makedonya Olympos'una veya Arkadia'ya götüren efsaneleri aktarmıştır. Bu tarz aykırı görüşlere rağmen Augustus Roma açısından ortak bir bilinç oluşmasını sağlamak için bu konuya özellikle destek vermiştir (Demiriş, 2009, s. 122). Bu durum Augustus'un imparatorluk rejimine geçişte yararlandığı birçok başka eylemini akla getirmektedir. Eski senatörlerin tepki göstermesini engellemek için Cumhuriyet rejiminin şekli yapısını korumuş; eski senatörler imparatorluk yönetiminde de seçkin bir grup olmaya devam etmişlerdir. Augustus bu dönemde hummalı bir şekilde çok boyutlu bir projeyi uygulamaya koymuştur. Augustus ortaya atıp destek verdiği tarihi, edebi, sanatsal ve dini proje yeni rejimi Cumhuriyet rejiminin devamıymış gibi göstermeyi amaçlamıştır (Powell, 2018, s. 673). Augustus Dönemi göz önüne alındığında, Aeneas'ın da ana figürlerden olduğu, bu propagandist projenin etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Augustus'un inşa etmeye başladığı projesinde ve kültürel programında özellikle Horatius, Vergilius, Livius ve Ovidius gibi yazarlar önemli bir yere sahip olmuşlardır. Roma'nın kuruluşu ile ilgili mitlere sıklıkla değinen bu yazarlar⁷; Augustus'un inşa etmeye çalıştığı mevcut rejim ile efsanevi

⁵ Strabon, Homeros'un Ilias'taki kehanetine (hem Aeneas'ın hem de torunlarının Troialılara kral olacağını belirttiği bölüm) atıfta bulunmuştur.

⁶ Troas Bölgesi'nde bir yerleşim.

⁷ Augustus hem siyasal-ekonomik hem de kültür-düşünce yapısının gelişimine önem vermiştir. Bu yüzden edebi eserlere Romalı ulusal kimliğinin, Roma'ya özgü unsurların dahil edilmesini teşvik ederek, millî ve siyasi temaların dahil edilmesi için yazarları gönüllük esasıyla görevlendirmişti, bk. Demiriş 2009, s.122.

geçmiş arasında bir bağ kurmaya çalışmışlar ve kuruluş mitlerini eserlerinde kullanmışlardır. Augustus'un bu dönemde ideolojisini de legalize etmek için her alanda Romalı olma bilincini geliştirmeye çalışmıştır. Roma'nın ilk dönemlerinin mütevazılığı ve sadeliği ön plana çıkarılmıştır. Yaratılmak istenen imaj, tanrısal imparator Augustus tarafından garanti altına alınmış; oluşturulmak istenen ortak bilinç edebiyat ile halka aşılmalıdır (Erim, 1987, s. 116-117). Dönemin yazarlarının eserlerinin içeriğine bakıldığında bu amaç açıkça ortaya çıkmaktadır. Nitekim dönemin eserlerinde işlenen konular arasında savaş sonrası oluşan barış ortamı, geleneksel Roma yaşamı ile bağlantılı olarak tarım faaliyetleri, Romalı geleneklerine bağlı olma ve bu bilinci yeniden canlandırma, Augustus'a tanrısallık atfederek yüceltme konuları yer almaktadır (Syme, 1939, ss. 452-453). Roma'da edebiyatın sıkıntılı dönemlerde toplumsal birliktelik duygusunu sağlamak amacıyla kullanılması için en iyi örneklerden biri de, Livius Andronicus'un MÖ 240 yılında Helen tragaedialarını Latinceye çevirmesidir. Roma'da yazılı edebiyatın başlangıcı olarak kabul edilen bu tarihte gerçekleştirilen bu çeviri faaliyetleri I. Kartaca Savaşı galibiyetini kutlamak için düzenlenen *Ludi Romani*'de sahnelenmiş ve toplumsal birliktelik duygusu edebiyat yoluyla oluşturulmaya çalışılmıştır (Demiriş, 2009, s.108).

Ovidius önceden yazmış olduğu *Ars Amatoria* ve *Amores* adlı eserlerinde Augustus Dönemi'ni sivri bir dille hicvetmesine rağmen, sürgün edildikten sonra sıkı bir Augustus savunucusu olmuş ve dönemin propagandasının en önemli isimlerinden biri haline gelmiştir (Akın, 2014, s. 25). Ovidius, *Fasti* (I, 587) ve *Metamorphoses* (XV, 843) isimli eserlerinde, ilk eserlerinin aksine Augustus'u tanrılaştırmıştır. Augustus'a kutsallık atfetmek için onun yıldızlardan geldiğini ve Roma toplumuna cenneti sunacağını belirtmiştir. Actium Savaşı'nın önemini anlatan Ovidius bu savaş üzerinden halka zafer ve bolluk fikrini Altın Çağ argümanı ile aşılamıştır. Augustus Dönemi'nin ünlü şairi Horatius da şiirlerinde dönemin ahlak politikasını destekleyen ifadelerle yer vermiştir (Bartsch, 1998, s. 322). Özellikle *Ludi Saeculares* (Yüzyıl Oyunları) için yazmış olduğu *Carmen Saeculare* adlı eserinde Augustus'un yapmış olduğu ahlaki ve dini reformlardan, oluşan barış ve bereket dolu dönemden övgüyle söz etmiştir (Lowie, 2013, ss. 77-90). Horatius, *Odes* adlı eserinde Augustus'u tanrı Saturnus'un oğlu olarak göstermiştir (I, 11). Ayrıca eserinin birçok yerinde Augustus kurtarıcı tanrı Merkür ile eş tutularak Roma'ya barış, huzur, mutluluk ve bereket dolu bir yaşam getirmiştir.⁸ Tarihçi Titus Livius, Augustus Dönemi'nde oluşturulmaya çalışılan ortak bilince en fazla katkı veren yazarlardandır. Eseri, "*Ab urbe condita*" adından da anlaşılacağı üzere, Roma'nın kuruluşundan MÖ 9 yılına kadar olan olayları anlatmıştır. Livius'un bu eserinde Aeneas önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü Livius Roma'nın kuruluşunu Venüs ile Anchises'in oğlu Aeneas ile ve Mars'ın oğlu Romulus ile bağlantılı olarak anlatmıştır. Augustus'un bağlı olduğu *Iulius* soyu Aeneas'ın yanı sıra Venüs, Mars gibi tanrılarla ilişkilendirilmiş, böylece bu soya kutsallık atfedilmiştir (Usher, 1970, s. 167). Livius Cumhuriyet Dönemi'nin son yıllarının yozlaşmışlıklarını eleştirerek Roma'nın bu sorunlu dönemden Augustus ile kurtulduğunu belirtmiştir. Augustus sadakat ve görev duygusu (*pietas*), güven (*fides*), cesaret (*virtus*), atalara saygı (*mos maiorum*), onur (*honor*), mütevazı olma (*dignitas*) gibi Roma geleneksel değerlerinin en önemli koruyucusu ve güvencesi gibi gösterilmiştir (Demiriş, 1998, ss. 62-65).

Romalıların bazı araştırmacıların öne sürdüğü gibi kökenlerini Yunanlara ve Etrüsklere değil de Aeneas'a dayandırmalarının nedenleri konusunda çeşitli tartışmalar mevcuttur. Romalıların Aeneas'ı ataları olarak kabul etmelerinin nedeni; Roma tarihini çok daha eskilere Kahramanlar Çağı'na dayandırma isteği, doğuda Büyük İskender sonrası kurulan Helenistik devletlerle yaptıkları mücadelelerde Roma - Troia bağından çıkar elde etmek istemeleri, Roma kültürel kodlarının en önemli unsurlarından olan yurt sevgisi, atalara ve tanrılara saygı gibi temel özelliklerin Aeneas'ın karakteristik özelliklerinden olması olarak açıklanmıştır (Cornell, 1995, s. 65).

⁸ Horatius'un Augustus'u tanrı Merkür ile eş tuttuğu bölümler için bk. *Odes* I. 2, I. 12, II. 15, IV. 5.

Vergilius'un Aeneas'ı ve Romalı Kimliği

Dönemin yazarlarından Vergilius Latince'yi şiirde çok iyi kullanmasının da etkisiyle Augustus ile başlayan İmparatorluk Dönemi'nin en önemli yazarı haline gelmiştir. Vergilius öncesi birçok kaynakta da Aeneas'ın Troia Savaşı sonrası kent yağmalanırken İtalya'ya doğru yola çıktığı aktarılmasına rağmen; Aeneas ve Troialıların uzun ve maceralı yolculuklarını destansı ve çok katmanlı bir şekilde kurgulayan ilk yazar Vergilius'tur (Akdeniz, 2020, s. 89). *Aeneis* adlı eserinde kullandığı yoğun propaganda ile Augustus'un ekonomi politikalarının destekçisi olmuş ve bu anlamda toplumu da etkilemiştir. *Aeneis*'in Roma eğitim sistemindeki yadsınamaz yeri düşünüldüğünde bu durum daha fazla gün yüzüne çıkmaktadır. Roma eğitim sistemi taşrada eğitilmiş yöneticiler yetiştirmenin yanında; öğrencilere bir Romalı kimliği vermiş, Roma İmparatorluğu'nun sosyal, siyasi ve kültürel elitine ait olma duygusu kazandırmıştır. Latin dilinin ve Roma değerlerinin taşralılara öğretilmesi imparatorluğu istikrara kavuşturmada güçlü bir araç olmuştur (Syed, 2008, s. 17). *Aeneis* böyle bir eğitim sisteminin merkezinde yer aldığından, öğrencilerin bu destanı deneyimlemesi Romalı kimliği oluşturmada en önemli unsurlardan birini oluşturmuştur (Farrell, 1990, s. 7). Ayrıca Antik Dönem eğitim sistemi, *Aeneis* gibi temel metinlerin büyük bölümünün ezberlenmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu nedenle *Aeneis*, eğitilmiş kişilerin zihninde daha sonraki edebi arayışlar ve daha genel olarak okuyucuların diğer kültürel deneyimleri için merkezi bir referans noktası olarak büyük ölçüde yer etmiştir (Syed, 2008, s. 224).

Vergilius bu dönemde oluşturulmak istenen ortak bilinci en iyi yansıtan eseri *Aeneis*'te Aeneas'ın savaş sonrası Troia'da başlayıp Roma'da sona eren maceralı yolculuğunu mitolojik öğelerle de bezeyerek yazmış; Roma'nın kökenlerinin Troia'ya bağlayarak şaşıla bir geçmiş yaratma amacı gütmüştür. *Aeneis* Destanı'nın yazılmasında, Augustus'un isteğinin yanı sıra dönemin ileri gelenlerinden Gaius Maecenas'ın desteğinin de etkisi büyüktür. Destanda Homeros etkisini birçok anlamda görmek mümkündür. Vergilius *Aeneis* adlı eserinin başlangıç dizelerinde (Aen. I, 1-7), Troia'dan ayrılan Aeneas'ın Lavinium kıyılarına uzun emekler vererek ulaştığını söyler ve sonrasında Latin ırkına, eski Albalı atalara seslenerek Roma'nın surlarının bu çağdan kaldığını vurgular. Bu dizeler eserin yazılma amacını açıkça ortaya çıkarmaktadır. Augustus Dönemi'nde zaten bilinen ve daha önce birçok yazar tarafından aktarılan Aeneas ile ilgili bilgiler Vergilius tarafından kullanılmış ve Troia'yı Roma'ya bağlayan destan ortaya çıkmıştır. *Aeneis* Destanı'nda daha önceki bilgilere ek olarak Roma soylu ailelerinin kökenlerine dair çıkarsamalar bulunmaktadır. Vergilius, Aeneas'ın Troia - Roma yolculuğu sırasında uğradığı bazı kentlerin adları ile Roma soyluları arasında bağ kurarak soylulara asil ve kadim bir geçmiş sağlamıştır. Bu bağ ile Aeneas'ın yolculuğuna tarihsel bir gerçeklik alt yapısı sunmayı amaçlamıştır.

Aeneis Destanı'nda Troia Savaşı sonrası kent yağmalanırken Aeneas rüyasında Hektor'u görmüştür. Hektor, ocak tanrılarını ve kutsal eşyayı kader yoldaşı olarak yanına almasını ve yola çıkmasını, yolculuğu sonunda kendi surlarını sonunda kuracağını belirtmiştir (Verg. Aen. II, 289-295). Aeneas atalara saygının ve bağlılığın en önemli sembollerinden biri olarak sırtına babasını almış, oğlu Iulus (Ascanius), karısı Creusa ve bazı Troialı yoldaşlarıyla kentten ayrılmıştır. Henüz yolculuğun başında Ceres Tapınağı'na geldiklerinde Creusa'nın yanlarında olmadığını fark etmişlerdir. Aeneas karısını bulabilmek için geri dönmüş ve kentin sokaklarında Creusa'nın hayaliyle karşılaşmıştır. Creusa'nın hayali Aeneas'a uzun yıllar boyunca çeşitli badireler atlatacağını, denizleri aşacağını ve sonunda *Hesperia* (*Εσπερία*)⁹ denilen yere varacağını belirterek kaybolmuştur. Aeneas karısının silüeti kaybolduktan sonra geri döndüğünde birçok yeni Troialının kendisine katıldığını görmüş ve yolculuk süreci başlamıştır. Hem Hektor'un hem de Creusa'nın söylediklerinden de anlaşılacağı üzere eserin henüz başında Aeneas için yol çizilmiş, kaderi belirlenmiştir.

⁹ Eski Yunanların İtalya'ya, Romalıların İber Yarımadası ve Batı Afrika'ya verdikleri isim. Burada İtalya kastedilmektedir.

Aeneis Destanı'nda yolculuk sürecinin anlatıldığı ilk altı bölüm Homeros'un *Odysseia* Destanı ile; İtalya'daki savaşların ve düelloların anlatıldığı ikinci altı bölüm ise *Ilias* Destanı ile benzerlikler taşımaktadır. Vergilius'un destana "Savaşların ve bir yiğidin şarkısını söylüyorum (*Arma virumque cano*)" (Verg. Aen. I. 1) sözleriyle başlaması, kalıplaşmış sıfatları çokça kullanması Homeros'un eserlerinin etkisini açıkça göstermektedir. Vergilius da destanda, Homeros'un kullanmış olduğu altılı "daktilik" şiir ölçüsünü kullanmıştır. Vergilius'un vermiş olduğu Aeneas figürü *Ilias*'taki Aeneas'tan çok daha farklıdır ve ana kahraman olarak eserde yer almaktadır. Vergilius, Akhilleus ve Odysseus'u model olarak almasını yanı sıra; bazı yönleriyle bu kahramanlardan tamamen farklı bir profil ortaya çıkarmıştır. Odysseus için gezinti ve Ithake'ye dönüş olan yolculuk, Aeneas için kaçış ve sürgündür. Odysseus "Tanrısal Odysseus (*Dios Odysseus*)" olarak anılırken; Aeneas ise vatanına dindarlık bağlarıyla bağlı "Dindar Aeneas (*Pius Aeneas*)" olarak anılmıştır (Cassin, 2018, s. 53). *Pius Aeneas* olarak anılan kahraman, Homeros destanlarındaki yiğitlerden farklı bir tutum ve davranışa sahiptir. *Pietas* terimi, dine saygının da üzerinde bir erdemi ifade etmektedir. Bu kavram ayrıca Augustus Dönemi'nin ideal insanını, Roma'nın görkemli geçmişine saygıyı, vatana bağlılığı, sonsuz sorumluluk duygusunu ifade etmektedir.¹⁰ Tüm bu özellikler *Aeneis* Destanı'nda çizilen Aeneas portresiyle sembolize edilmiştir (Wagenvoort 1980, s. 16). Vergilius destanda Aeneas'ı on beş kez *pius* sıfatı ile anmıştır. Vergilius'un okurları bu şekilde etkilemek istediği açıktır (Moseley, 1925, s. 387). *Aeneis* Destanı'ndaki Stoa felsefesini inceleyen Bowra (1933, ss. 8-21), Stoacıların iyi kavramını *prudencia* (bilgelik), *temperantia* (ölçülülük), *iustitia* (adalet), *fortitudo* (cesaret) adlı dört ölçütle tanımladıklarını ve Roma'daki *pietas* idealinin bu dört ölçütle beraber değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aeneas'ın karakteristik özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde *pius* olarak adlandırılmayı hak ettiğine vurgu yapmıştır. Aeneas'ın bu özelliği başka antik yazarlar tarafından da vurgulanmıştır.¹¹ Cicero'nun da *Pietas* kavramı için söyledikleri, bu kavram ile Aeneas'ın bağdaştırılmasının nedenlerini açıkça ortaya çıkarmaktadır. Cicero, *Pietas*'ın Romalı bir erdem olduğunu; bu erdeme sahip kişinin vatan, tanrılar, anne - baba için her koşulda görevini gerçekleştirmek için hazır olduğunu belirtmiştir (Cic. Inv. II, 66).

Eserde oluşturulan Aeneas profilinin ortak bilinç oluşturma amacı taşıdığı barizdir çünkü Aeneas özgürce hareket eden bir kahraman değildir. Ortak bir tarih ve bilinç oluşturmak amacıyla oluşturulan destanın kendisine biçtiği role göre hareket eden bir kahramandır. Destanda geçen *fato profugus* (yolu kader tarafından çizilen) (Verg. Aen. I, 2-3), *Italiam non sponte sequor* (İtalya'yı aramak özgür iradem değil) (Verg. Aen. IV. 361) anekdotları Aeneas'ın rolünü apaçık bir şekilde açığa çıkarmaktadır. Homeros'un *Ilias* ve *Odysseia* destanlarında eylem önemlidir ve anlam da eylemde gizlidir. Oysa Vergilius'un destanı, determinist bir yapıdadır ve apaçık bir amaca hizmet etmektedir. Dönemin şartları ve yaşanan büyük dönüşüm düşünüldüğünde destanın ne denli büyük bir propaganda aracı olduğu ortaya çıkmaktadır. Eserde yaşananlar ve gidilen rotalar Roma'ya görkemli bir tarih ve köken oluşturma amacı taşımakta ve Augustus'un bulunduğu konuma tanrıların iradesiyle geldiği inancını aşılama işlevi görmektedir (Powell, 2018, s. 684).¹² Eserin başında kahramanın kaderi zaten belli olduğundan ve eser net bir amaca hizmet ettiğinden Homeros eserlerinden farklıdır. Vergilius eserinde şaşaalı, kutsallık ve görsellik yüklü üslubunu okuyucuların duygularına hitap etmek için kullanmış; yarattığı kurgusal karakterleri birer özdeşleşme figürleri olarak vermiştir. Okuyucuların esere duygusal olarak dahil edilerek bir Romalı kimliği oluşturmak için biçimlendirici bir etki yaratılması düşünülmüş ve Romalı olarak benlik

¹⁰ *Pietas* kavramının Cumhuriyet'ten Monarşi'ye geçiş aşamasındaki anlamı; özellikle de Augustus'un *pietas* Monumentum Ancyranum'da kullanımı üzerine bk. Wagenvoort, 1980, s. 1-20.

¹¹ Apollodoros Aeneas'ın dindarlığını özellikle vurgulamış ve savaş sonrası Aeneas'ın Troia'dan kaçışına Akhaların izin vermesinin nedeninin Aeneas'ın dindarlığı olduğunu belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Bibl. Ep. V. 21.

¹² Theseus ile ilgili Atina mitleri de benzer işlev görmektedir.

duygularının derinden şekillendirilmesi beklenmiştir (Syed, 2008, s. 35). Eserde kullanılan şiirsel dilin duygular üzerindeki etkisi de bu amaca önemli oranda hizmet etmiştir.

Sonuç

Kahramanlar Çağı'nın Troialı kahramanlarından olan Aeneas, tarihte toplumların ortak bilinçlerinin oluşması veya oluşturulması konusunda en önemli örneklerden biri olmuştur. Aeneas Romalıların ortak tarih ve kültür bilincinin sembollerindedir. Aeneas'ın Romalılar için bu kadar önemli bir sembol haline gelmesinde Homeros'un katkısı büyüktür. Homeros'un *Ilias* adlı destanında Aeneas'ın kaderini açıklaması özellikle Romalılara bu kaderi tamamlama imkanı sunmuştur. Savaşın sona İtalya'ya gelen Aeneas'ın, köklerine geri dönmüş bir kahraman olarak görevini yerine getirmiş olduğu addedilmiştir. Aeneas bir bütün olarak değerlendirildiğinde Romalılar tarafından örnek bir insanı sembolize etmiştir. Hem Vergilius'un *Aeneis* adlı destanında hem de başka birçok eserde Aeneas, *paterfamilias* (Roma ailesinin babası) olarak kabul edilmiş, Roma Devleti'nin kurucusu Romulus'un ve imparator Augustus'un atası olarak verilmiştir. Bu durum Aeneas'ın Troia Savaşı sonrası yolculuğunun ve İtalya'ya gelişinin, bir efsaneden veya edebi bir eserden çok daha geniş bir arka plana vurgu yaptığını göstermektedir.

Aeneas ile Roma'nın kuruluşu arasındaki ilişki daha önceki dönemlerde de bilinmesine rağmen Augustus Dönemi'nde bu ilişki yeni rejimin propaganda araçlarından biri olmuştur. Augustus zaten yeni yönetiminin propagandası bağlamında mitolojiyi ve edebiyatı çok sık kullanmış ve yazarları da bu konuda desteklemiştir. Aeneas efsanesi de Augustus'un imajının oluşmasında, dinsel, politik ve ekonomik politikalarının desteklenmesinde ve bunun halka işlenmesinde en önemli araçlardan biri olmuştur. Genel olarak Aeneas'ın karakteristik özellikleri ve yolculuğu, dönemin en önemli emperyal devleti olan Roma'nın örnek insan tipolojisi oluşturmasında ve Roma toplumunda ortak bir tarih ve kültür bilincinin oluşmasında çok önemli bir yere sahiptir.

Augustus kökenini tanrılara ve tanrıçalara dayandırarak kendisini tanrısallaştırmış, Roma'ya görkemli bir tarih atfetmek istemiş ve tüm bunları sanat eserleri, bastırıldığı sikkeler yoluyla halka da aşılamıştır. Dönemin önemli yazarları Horatius, Ovidius, Vergilius, Livius da eserlerinde Augustus'u tanrısallaştırarak, onu altın çağın sembolü gibi göstermişlerdir. Augustus'un mitleri, dini ve edebiyatı propaganda araçları olarak kullanması Roma'da ortak bir bilinç oluşmasında etkili olmuştur. Bu sayede Augustus politikalarını daha kolay uygulamış ve oluşturduğu imaj daha çabuk kabul görmüştür. Bunun en önemli katalizörlerinden biri de Latince'yi çok iyi kullanan Vergilius olmuştur. Hem Vergilius'ta hem diğer yazarlarda Augustus tanrı olarak ya da Aeneas ve Romulus gibi bir kahraman olarak betimlenmiştir. *Aeneis* Destanı Augustus övgüsünün yanı sıra dönemin kültürel, ahlaki, ekonomik anlayışının desteklenmesinde önemli bir yer edinmiştir. Vergilius'un Aeneas karakteri, Roma'nın kuruluşuna ve bu büyük imparatorluğun yükselişine dair bir mitos yaratma amacına hizmet etmiş; Roma toplumunun ortak bilincinin oluşmasında en önemli yerlerden birine sahip olmuştur.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, D. (2020). Akdeniz'in Mitolojik Rotaları. (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü.
- Akın, E. G. (2014). Ovidius: Hayatı, Sürgünü ve Eserleri. (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- Alföldi, A. (1965). Early Rome and the Latins. The University of Michigan Press.
- Bartsch, S. (1998). Ars and The Man: The Politics of Art in Virgil's Aeneid. *Classical Philology*, 93, 322-342.
- Bowra, C. M. (1933). Aeneas and the Stoic Ideal. *The Classical Association: Greece & Rome*, (3)7, 8-21.
- Bremmer, J., & Horsfall, N. (1987). Roman Myth and Mythography. *Bulletin Supplement*, 52, 1-111.
- Cassin, B. (2018). Nostalji İnsan Ne Zaman Evindedir: Odysseus, Aeneas, Arendt. (S. Kıvrak,

Çev.) Kolektif Kitap.

- Cic. Inv. (= Cicero, De Inventione). (1999). On Invention. The Best Kind of Orator. Topics. (H. M. Hubbell, Trans.). The Loeb Classical Library.
- Cornell, T. J. (1995). Beginnings of Rome: Italy and Rome from the Bronze Age to the Punic Wars (c.1000-264 BC). Routledge.
- Demiriş, B. (1998). Roma'nın Yurtsever Tarihçisi Titus Livius. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Demiriş, B. (2009). Roma Edebiyatı: Başlangıcı, Sınırları, Özellikleri. Doğu Batı Düşünce Dergisi 49, 107-124.
- Dion. Hal. Ant. (= Dionysios Halikarnassos, De Antiquitates Romanae). (1984). Dionysius of Halicarnassus: The Roman Antiquities. (E. Carry, Trans.). The Loeb Classical Library.
- Donlan, W. (1970). The Foundation Legends of Rome: An Example of Dynamic Process. Classical World, (64)4, 109-114.
- Erim, M. (1987). Latin Edebiyatı. Remzi Kitabevi.
- Farrell, J. A. (1990). Which Aeneid in Whose Nineties?, Vergilius, 36, 74-80.
- FGrH, (1923-1958). Die Fragmente der griechischen Historiker. (F. Jacoby, Trans.). Berlin-Leiden.
- Forsythe, G. (2006). A Critical History of Early Rome: From Prehistory to the First Punic War. University of California Press.
- Gölcük, R. (2022). Aeneas in the Troas and Latium Regions: Mythology and Archaeology. S. Gatti (Ed.). Aeneas Diplomacy. Edizioni Fonte Sisto.
- Gruen, E. S. (1992). Culture and National Identity in Republican Rome. Cornell University Press.
- Hom. Il. (= Homeros, Ilias). (1924). Homer. The Iliad (A.T. Murray, Trans.). Harvard University Press.
- Horatius, (2012). Horace: Odes Book I. R. Mayer (Ed.). Cambridge University Press.
- Lepore, G. (2015). Italian Archaeological Missions in the Twentieth Century in Albania. S. Santoro (Ed.). Skills and Tools to the Cultural Heritage and Cultural Tourism Management. Teramo.
- Liv. Perioch. (= Livius, Ab Urbe Condita Librorum Periochae). (1967). Livy, From the Founding of the City. (A. C. Schlesinger, Trans.). Loeb Classical Library.
- Lowie, M. (2013). Horace and Augustus. Cambridge University Press.
- Moseley, N. (1925). Pius Aeneas. The Classical Journal, 20 (7), 387-400.
- Ovidius, P. (1931). Fasti. (G. P. Goold, J. G. Frazer, Trans.). Loeb Classical Library.
- Ovidius, P. (1931). Metamorphoses. (G. P. Goold, J. G. Frazer, Trans.). Loeb Classical Library.
- Plut. (= Plutarkhos, Bioi Paralleloi: Romulus & Themistokles). (1959). Plutarch's Lives. (B. Perrin, Trans.). Loeb Classical Library.
- Powell, B. B. (2018). Klasik Mitoloji. (S. O. Çavuş, Çev.). Bilge Kültür Sanat.
- Songul, G. (2013). Aeneas Efsanesi'nin Roma ve Troia İlişkilerine Yansıması. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Strab. (= Strabon, Geographika). (1917). The Geography of Strabo. (H. L. Jones, Trans.). The Loeb Classical Library.
- Syed, Y. (2008). Vergil's Aeneid and the Roman Self: Subject and Nation in Literary Discourse. University of Michigan.
- Syme, R. (1939). The Roman Cultural Revolution. Routledge.
- Thuk. (= Thukydides). (2003). Thucydides, History of the Peloponnesian War. (C. F. Smith, Trans.). The Loeb Classical Library.
- Usher, S. (1970). The Historians of Greece and Rome. Taplinger Publishing.
- Vergilius, (1910). Aeneid. (T.C. Williams, Trans.). Houghton Mifflin Co.
- Wagenvoort, H. (1980). Pietas. Selected Studies in Roman Religion. Brill.

Hakem Değerlendirmesi: Dış, bağımsız.

Yazar Katkıları:

Birinci yazar: %50

İkinci yazar: %50

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions:

First Author: %50

Second Author: %50

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.